

Sygn. akt IV CZ 98/09

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Dariusz Zawistowski

SSA Barbara Trębska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Z.K. i N.K.

przy uczestnictwie L.T., [...],

o stwierdzenie nabycia spadku po J.T.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 grudnia 2009 r.,

zażalenia uczestniczki postępowania L.T.

na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 28 kwietnia 2009 r., sygn. akt [...],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2009 r. Sąd Okręgowy w G. odrzucił skargę kasacyjną uczestniczki L.T. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 23 czerwca 2008 r., z uwagi na nieuiszczenie od niej opłaty sądowej. Całkowite zwolnienie uczestniczki od kosztów sądowych uzyskane na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 28 sierpnia 2006 r. dotyczyło bowiem jedynie postępowania przed sądami powszechnymi.

W zażaleniu uczestniczka, podnosząc naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c., wniosła o uchylenie powyższego postanowienia. Wskazała, że ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu dla wniesienia skargi kasacyjnej świadczyło o tym, że jest ona zwolniona od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07 (OSNC 2008, nr 11, poz. 122), której nadano moc zasady prawnej, zwolnienie strony od kosztów sądowych w sprawie, przyznane w postępowaniu przed sądem powszechnym, nie obejmuje postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu uchwały podkreślono, że po zmianach w k.p.c. wprowadzonych nowelizacjami z 2004 r. kasacja, która do tej pory była zwyczajnym środkiem zaskarżenia, została zastąpiona skargą kasacyjną, stanowiącą nadzwyczajny środek zaskarżenia. W efekcie postępowanie kasacyjne utraciło charakter postępowania w trzeciej instancji, a skarga kasacyjna wnoszona poza tokiem instancji stała się instrumentem kontroli zgodności z prawem prawomocnych orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne. Cel i przedmiot postępowania przed Sądem Najwyższym jest inny niż przed sądami powszechnymi, gdyż jako sąd szczególny nie rozstrzyga on sprawy ani nie osądza osób oraz zgłaszanych przez nie roszczeń, lecz wyłącznie kontroluje legalność zaskarżonego orzeczenia. Uzyskanie przez orzeczenie rozstrzygające istotę sprawy przymiotu prawomocności oznacza zakończenie sprawy poddanej pod osąd, przez co z chwilą uprawomocnienia się tego orzeczenia dochodzi też do spełnienia się celu zwolnienia od kosztów sądowych udzielonego stronie w fazie

rozpoznawczej. Przeciw rozciąganiu zwolnienia od kosztów przyznanego w postępowaniu rozpoznawczym przed sądem powszechnym na postępowanie kasacyjne przemawia także wyjątkowy charakter zwolnienia, będącego formą przejmowania przez Skarb Państwa obowiązku strony. Również istotny jest fakt, że nadzwyczajne środki prawne są z reguły wnoszone po upływie znacznego czasu od chwili uzyskania zwolnienia, co wielokrotnie powoduje dezaktualizację przyczyn usprawiedliwiających wnioski w tym przedmiocie.

W świetle powyższej uchwały, odrzucenie przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. nie opłaconej skargi kasacyjnej było prawidłowe. Nie jest trafne twierdzenie skarżącej, iż o zwolnieniu jej od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym świadczy ustanowienie na jej rzecz pełnomocnika z urzędu. Wskazać należy, iż z dniem 26 czerwca 2008 r. przepis art. 117 § 1 k.p.c. w części obejmującej zwrot „zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części”, został przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 16 czerwca 2008 r. (P 37/07) uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, co oznacza, iż obecnie ubieganie się o przyznanie pomocy prawnej nie jest uzależnione od uzyskania przez stronę zwolnienia od kosztów sądowych w całości lub części. Na marginesie wskazać należy, iż powódce nie został przyznany pełnomocnik w postępowaniu kasacyjnym mimo, iż o to wnosiła (k. 1171), a jedynie nastąpiła jego zmiana. W istocie zatem w tym zakresie Sąd Okręgowy uznając, iż ustanowiony w postępowaniu rozpoznawczym pełnomocnik może dokonywać czynności także w postępowaniu kasacyjnym, pominął powołaną na wstępie uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., zgodnie z którą także ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed sądami powszechnymi nie rozciąga się na postępowanie przed Sądem Najwyższym, jednakże okoliczność ta nie może wpływać na ocenę obowiązku powódki uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.